

LOVAS ILDIKÓ

Egy anyagilkos*

Gimnazista éveim vége felé kezdtem azt érezni, hogy az igazán nekem való hivatás az újságírás lehet. Hosszú éveken keresztül képzeltem el magamról, hogy híres újságírónő vagyok. Voltak időszakok, amikor a teljes ruhatáram kitaláltam, szinte megéltem az újságírásnak, mint hivatásnak a nagyságát, a társadalom ütőerén tartható ujjam, újságíró ujjam finoman meg-megremegett. És a ruhák, amiket képzeletben viseltem, szoros tartozékai voltak ennek az ütőeres-munkának, az igazság felderítésének. Ilyen ruhadarab volt a ballonkabát. Olyan bogartos feeling, sokkal felemelőbb, mint a kafeás, amit nem képzeltem, viszont bekövetkezett, szinte a mai napig fogságában tart, bár ha iparkodok, el tudok róla feledkezni. Akkor is, amikor a rokonságban öngyilkossági kísérlet történt, elfeledkeztem, mert ahhoz hozzájárult még a tanáriból való kiközösítemem is a lehetetlen földrajztanár által, akinek – nyilvánvalóvá vált számomra a múltó napok tapasztalata szerint – megsértettem a férfiúi önérzetét. A macsó kivagyiságát. Egyszerűbb lett volna lefeküdnöm vele, visszagondolva erre jutottam, az ember sokszor elképzeli ilyesmit.

Danys Finch-Hatton rám néz és többé nem enged. De nagy bajba sodródik, a kémelhárítók, a rosszakarók és irigyek valamint a belügyi szerveket markukban tartó alvilági vezérek olyasmit akarnak a nyakába varrni, amit ugyan nem követett el, de az nem fontos, mert – és ebben volt Kafkának teljesen igaza – a gépezet mindig azt bizonyítja be, amit akar és nem azt, ami valójában történt. Persze nem gondolom, hogy valóban így van, a nyomozati szervek tisztességében alapjában megbízom, viszont lehetnek olyan időszakai minden társadalomnak, amikor az előbbi működik. Egyszerűen meghamisítják a világot. És én menthetem csak meg Danys Finch-Hattont, de ehhez együtt kell aludnom egy alvilági mocokkal. Ami pontosan olyan helyzet, mint a Tisztességtelen ajánlatban, csak az alvilági mocok nem olyan elviselhető kinézetű, mint Robert Redford, igaz, Danys sem olyan balfasz, mint Woody Harrelson, a lényeg viszont, hogy amikor odáig jutok, akkor képtelen vagyok megtenni.

Próbáltam már elalvás előtt elképzelni egy ilyen helyzetet, akár a mit tennék meg a szerelmemért-féle játékban, próbáltam álmomban is, akaratlanul, ellenőrizhetetlenül, de mindig visszahőköltem, elbátortalanodtam, elfutottam. Belő-

---

* Részlet *A kis kavics (szabálytalanságok tanulságok nélkül)* c. készülő regényből

lem sosem lehetne Demi Moore. Ilyen szempontból nagyon örültem annak, hogy még nem találkoztam Danysszel, mert nem tudnám minden áron megmenteni, ha arra kerülne sor.

Minden áron – ez az egyik legfontosabb, központi kérdése kellene, hogy legyen az életünknek, s alig foglalkozunk vele. Az újságíró minden áron ragaszkodik az igazsághoz és annak megírásához, ne befolyásolják személyes érzelmei, szimpátiák vagy sértettségek, a szerelmet kompromisszum nélkül, minden áron várjuk ki, akkor is, ha közben eltelik az egész élet. És mentsük meg, ha úgy hozza az élet, akit szeretünk – minden áron. Szülőt, gyereket, férfit, barátot.

Nem volt túl sikeres ez az elgondolásom, az élet legalábbis eddig azt bizonyította, hogy teljes mértékben fals ez az elképzelés. Hiszen nem lettem újságíró sem, feladtam egy nyár után, amikor a szerkesztők a földbe döngöltek önértékemben, elszántságomban, lojalitásomban, lelkesedésemben. Pedig Európa egyik legnagyobb koponyája biztatott párizsi lakásának fényzuhatagában, felesége főzte délutáni teájának gőzölgő páráján át figyelve küszködésemet, hogy beszélgetést készítsen velem. Akkor még azt hittem, minden áron megéri kitarítani, megküzdeni, a legjobbnak lenni. Történezként ekképpen interjúval indítottam volna újságírói pályám, de éppen ez a nagy koponya bátorított, hogy foglalkozzam csak nyugodtan az irodalommal, a színházzal, hiszen a mi kultúránknak, hagyományainknak ez nem csak része, hanem meghatározó fontosságú eleme.

Miközben a tanáriban a helyemért küzdöttem, már nem is azért, hogy ott maradhassak a helyettesítési idő végéig, hanem azért, hogy emberként maradhassak ott, egyszerűen ne köpjenek le, ne csurogjon rajtam végig a megvetés nyála ahányszor belépek a tanári fáktól árnyékkolt, sötét helyiségébe. És nem is volt ez rossz küzdelem, felfedeztem magamban a nőt, váratlanul, míg az irodalomtanárral kezdtem eleinte kényszerű szövetségem az avonkatalógusból való rendelés által, rájöttem arra, hogy nem olyan rossz dolog szépítőszereket rendelni, sőt, sokkal jobb, mint a szűkös tanári fizetésemből nagyritkán megvenni a legjobbat, ami a piacon fellelhető, viszont ugyanolyan gyorsan kiszárad, csomósodik és haszontalanná válik, mint az avonosok – a szempillaspirál, rúzs, szemceruza. A legjobb férfira vártam, ezért akartam a legjobb kencéket magamra kenni. Mintha összefüggés lett volna a kettő között. Beláttam ebben a küzdelemben, hogy összefüggések nincsenek. Viszont amikor az a sáros autó majdnem elgázolt, másnap pedig a földrajztanár elejtette a kávésbögréjét amint beléptem a tanáriba, arra kellett gondolnom, bizonyos összefüggések mégis csak vannak, nem holmi részeg sofőr lehetett az előző esti, hanem egy megbízott, aki feladatot teljesít, engem akart eltenni láb alól. Legalábbis kivonni a forgalomból egy időre.

Nem értettem, miért volt erre szükség, egy gyors menet elmaradása a tévékettő éjszakai filmje előtt nem lehetett ennyire fontos. A kockás füzetbe minden esetre lejegyeztem az esetet, amikor hazaértem. Már nem tartottam az iskolában, nem akartam kockáztatni, hogy a majomkarú földrajztanár, a törpemacsó bele-

lapozzon. Este aztán, míg jegyzeteltem, eszembe jutott, hogy talán mindennek a háttérében mégis csak az iskola padlásán talált hulla van, aki valóban nem lett öngyilkos, ahogyan én a kezdetektől bizonygattam, hanem valami szörnyű gyilkosság áldozata, és valaki – nyilvánvaló, hogy ki – attól tartott, nyomokra bukkantam. Valószínűleg kihallgatta az irodalomtanárral való beszélgetésem, de csak foszlányok juthattak el a füléig, mert különben tudta volna, hogy nem az iskola hullájáról beszélek, hanem a rokonomról, és amikor azt mondom, meggyilkolták, akkor a családjára gondolok, az elfecsérelt éveire, a lehetetlen vállalására, hogy Danys-szerűnek akart hinni egy hitvány embert. Egy közönséges fehér galéros bűnözőt, ahogyan a Kék fényben vagy a Forró nyomon című műsorban mondják.

Így változott meg a hozzáállásom alig három hónap alatt. Reggelente, amikor fölkeltem, már nem untam a tanári kart, az idéetlen viselkedésüket, ahogyan fontoskodnak vagy kritizálnak. Talán a változékony időjárás kedvezőtlenül hat, mormogtam magamban, de anyám egy félfordulattal kijavított, ha süt a nap, akkor már hiába nyitod ki az esernyődet, mondta, utalva arra, hogy a tanárihoz való megváltozott hozzáállásom nem jelenti elfogadásomat is, mert korábban másként viszonyultam hozzájuk.

Ami igaz, de mindenhez másként viszonyultam a hulla felfedezése előtt. Érinteni akartam a dolgokat, nem hozzájuk simulni, csak a reggeli kávé közben felmerülő gondolatok, amikor a madaraktól vagy a naptól olyan erősnek érzi magát az ember, hogy tervei és céljai lesznek, juttattak eszembe olyasmit, hogy megtudni, a végére járni, kideríteni, elmondani a világnak.

Nem is tudom, végül hogyan mélyedtem bele a hulla-ügybe annyira. Rémllett, hogy az időjárás, a várost folyamatosan ostromló sirokkó indította el a lavinát, arról szándékoztam többet megtudni. De ez kissé homályba veszett, mindig ez történik velem, ha megrendül a közösségben meglelt helyem. Hirtelen elkezdek kapálózni és a részévé akarok válni annak, amit korábban talán megvettem, lenéztem, felületes és felszínes volta miatt nem vettem komolyan. És akkor mint valami amnézia ekképpen telepszik rám a kiváltó ok. A kiváltó ok amnéziába menekül előlem. Ha megerőltetném magam, nyilván eszembe jutna, hogy a tanárok hümmögtek, elfordultak, amikor a padlason talált hulláról akartam beszélni. Most már persze én magam sem értem magamat, ebből a távlatból, a szinte páriává zülledés és kiközösítés borzalmától teljesen megváltozott a hozzáállásom. Spinoza érezhette magát hozzám hasonlóan, amikor kimondták rá a héremet. Lehetetlen elviselni ezt az állapotot úgy, hogy az ember önmagában ne változzék meg. Ne akarjon idomulni. Mert a megélhetése függ tőle, a társadalmi érvényesülése, a teljes jövője. Vagy egyszerűen csak gyöngé. Mert gyöngé szar az ember. És ez benne a legszilárdabb.

Nem is tudom. Kinek nem fáj a micsodája az egészre. Most ilyen vagyok és kész.

Egyébként Spinozához kémeket küldtek, kémeket és provokátorokat, hogy istenkáromló beszédeket csaljanak ki tőle a hit igazságairól. És ezt éveken keresztül csinálták. De persze az is igaz, hogy a hérem kimondása után a víg kedélyű doktor azt mondta, „nem kényszerítenek engem semmire sem, amit meg nem tettem volna magamtól is, ha nem félek a botránytól. De ha már egyszer így akarják, örömmel vágok neki az útnak, mely megnyíltott előttem, és vigasztalódom a gondolattal, hogy kivonulásom ártatlanabb még, mint a régi zsidóké volt Egyiptomból, bár ugyanúgy nem tudom, mint ahogy nem tudták ők sem, miből fogok ezután élni”. Évekkel ezelőtt másoltam ezt be a francia kockás füzetembe, akkoriban még azt gondoltam, remek és hősies cselekedet volt ez a részéről, követendő példa, ilyennek kell lennie egy férfinak, de ma már látom, hogy ha valóban így is van, mert miért ne lehetne így, a dolog akkor is árnyaltabb, mint gondoltam, több megalkuvással és esendőséggel párosul, mint hittem – amikor még újságíró akartam lenni és arról ábrándoztam, mire negyven leszek, Danys Finch-Hattonnal több gyereket is nevelünk. És ő nem enged.

Nem tudhatjuk, azt soha nem tudhatjuk meg, milyen viszonyba kerülnek ezekkel a meghatározó elemekkel azok, akik öngyilkosságot követnek el. Gondolnak-e a botrányra, amit cselekedetük kivált. Hiszen az biztos, hogy a világgal tudatni akarják halálukat és meg is büntetni, hogy őket ebbe a helyzetbe hozta: a világ és benne egy ember. Ők botránynak nem azt érzik, amit a haláluk kivált, hanem az életüket. Abban a megfogalmazásban, hogy „amit meg nem tettem volna magamtól is, ha nem félek a botránytól” az van benne, hogy az élet fontos célja a feltűnés, a botrány elkerülése. Az öngyilkosság viszont a botrány maga. De célja sohasem önmagában van, hanem mindabban, amire a suicid cselekedetével utal. Mindabban, amiből élete során nem lett botrány, pedig ő akarta, csak senki nem reagált, nem vette észre, nem segített neki, így arra kényszerül, hogy egy végső lépésre elszánva magát, saját életének kioltásával okozzon botrányt és kényszerítse a világot felismerésre.

Ezért akarják, hogy megtalálják őket. És akkor megint csak ott vagyok, ahonnan hónapokkal ezelőtt elindultam, hogy a padláson talált hulla mégsem lehetett öngyilkos, de már nem érdekel, nem akarok foglalkozni sem az életével sem a halálával, nem akarok botrányt és meg kell élnem valamiből. Ehhez viszont az kell, hogy legyőzzem azt a törpenapóleon földrajztanárt, hogy bebizonyítsam, nincs igaza velem kapcsolatban, nem a tanári réme, hanem annak oszlopos tagja vagyok.

Sokszor úgy érzem, az élet egy gépezet, ami tele van szabálytalanságokkal. És én nem vagyok más, csak egy kis kavics ebben a gépezetben, ami folyton beakad a fogaskerekek közé és pillanatokra megakasztja a haladást. A haladást, ami kiszámíthatatlan irányú, mert a szabálytalanságoknak nincs tanulsága. Iszonyú érzés.

Bár ha jobban belegondolok, semmivel se iszonyúbb, mint a nevemmel való küzdelem. Azt még valahogy elviseltem, amikor az általánosban a hóra pisilésre biztattak a fiúk, Léni, Léni, hóra kéne pisikélni, noha megalázóbbat nem tudtam volna elképzelni. Aztán kiderült, hogy ennél nem csak megalázóbb, de elviselhetlenebb is történhet. Még hozzá úgy, hogy fogalmam sincs, kire utalnak, kinek a nevét viselem is valójában. Amikor az egyetemre iratkozás feladatait végeztem, az egyik salteron megkérdezte tőlem egy – mint később kiderült, szintén történéshallgató –, hogy én magam is olyan vagyok-e, mint az a náci kurva, akinek a nevét viselem. Hetekig támolyogtam ettől a megjegyzéstől és még csak meg sem kérdezhettem senkitől, kiről van szó. Kinek a nevét viselem, és ha olyan vagyok, mint ő, akkor milyen vagyok? Náci? Kurva? Vagy egységben kell foglalkozni ezzel, náci kurva? Mint ahogy az angolok mind nyársat nyeltek, a franciák békát esznek, a magyarok fasiszták, a belgák pedig hülyék, úgy a németek, a német nők náci kurvák. Az egyetem első évének vége felé beiratkoztam a bölcsészkaron egy kurzusra, semmi különösét nem vártam tőle, de filmeket vetítettek, és a színház mellett engem a mozi vonzott mindig a legjobban. Ott találkoztam először Leni Riefensthal nevével. De fel sem merült bennem, hogy róla volna szó. Ugyanis a Kék fény című film volt a vetítést követő beszélgetés tárgya – a film levetítése nélkül, viszont láthattunk néhány, szintén abban az időben készült filmet, amit a fővárosi filmmúzeum bocsájtott a kurzust vezető tanár rendelkezésére, akinek így módjában állt Balázs Béláról beszélni. Balázs Béla nevét már ismertem, mert a mi városunkban 1945-ben a Boszorkánytánc című művének bemutatójával nyitotta meg kapuit a magyar színház. Különben is elég sokat tudtam róla, mert színház- és filmkritikáit nagy örömmel olvastam. Megtanultam fejből. A nézetei időnként furcsán hatottak rám, de ez nem tűnt fel, mert akkoriban nem voltak különbségek a nézetek között, ami tehát furcsán hatott, arról tudhattam, hogy szeretnem kell, noha tőlem kissé idegen. Ezzel azonban nem törődtem, hiszen Bartók Béla is a barátja volt, együtt is dolgoztak, a „gyerekek, könyörgöm, akaszszuk fel” című filmje pedig, Radványi Gézával, az egész család nagy kedvence. Különös tekintettel nagyanyámra és Radványira. A kék fény című film létezése felkavart. Mert akkor jutott először eszembe, hogy mennyi minden lehet a világban, amiről fogalmam sincs. És nem azért, mert nem szeretném tudni, nem vagyok rá kíváncsi, hanem azért, mert senki nem utal rá, hogy létezik. A filmlexikonban annyit találtam erről, hogy 1932, német. És sehol egy utalás Leni Riefensthalra, aki pedig állítólag még a szívét is meghódította Balásznak. Akkortól kezdve nagyon szimpatikus volt nekem ez a fiatal nő, aki főszerepet vállalt és a rendezésben is segített, talán ő maga rendezte a filmet, amihez Velencében még Chaplin is gratulált. Elhatároztam, hogy megpróbálok minél többet megtudni róla, már nem Balázs Béláról, hanem Leni Riefensthalról, titkon azt is reméltem, hogy ez majd remek ellenpontja lesz annak a másiknak, akinek még nem jutottam a nyomára, a náci kurvának. Mert nincs szebb és magasztosabb annál, ha a

művészi tehetséget állíthatjuk ellenpéldaként az ideológia elé. A náciizmus, a gyilkolás kíméletlen gépezetével szemben az alkotás ereje. Visszanyomtam volna annak az egyetemista szervizben szerepet betöltő fontoskodó faszkalapnak alkalmot adtán.

Nincsenek, nem teremődnek ilyen alkalmak, ma már tudom. Akkor sem, ha volna mit visszanyomni. De a sors néha kíméletes és vigyáz ránk valami angyal. Akárhogyan is van, a lényeg az, hogy elszántságom és akaratom ellenére sokáig nem tudtam meg semmit Leni Riefensthalról, erről a nagyszerű művésznőről – csak így hívtam magamban, mintha láthatatlan fal venné körül, mintha a létezése szégyen volna és a világ számára ártalmas. Arra gondoltam – amikor a vizsgákra való készüléstől jutott erre időm –, bizonyára az irigyek, buták az okai és az az értékrend – ha nevezhetjük ekképpen a szocialista-kommunista diktatúrát és ami abból következően egy háborút eredményezett sajtóságos, újszerű és rémületes eszmékkel – amit magamtól távolállónak érzek ugyan, de tudom, hogy tartanom kell magam hozzá. Nekem Balázs Béla túlságosan balosnak tűnt, de hajlandó voltam elfogadni, hogy azon történelmi körülmények között ez lehetett a jó válasz a korkérdésekre. Azt hittem, Leni Riefensthalnak az volt a hibája, hogy nem követte a szovjetes eszméket, és emiatt olyan nehéz bárminek a nyomára bukkanni, ami hozzá kötődik. Egyébként nagyon szimpatikusnak találtam, hogy a művészetnek kötelezte el magát és semmiféle eszmének. A politikát egyébként is megvetendő és undorító tevékenységnek tartottam, különösen attól a pillanattól, hogy egy remek írónkat a győztes rigómezei (gazimesztáni) csata helyszínén láttam feszíteni a háborút kirobbantó pártvezér mellett. A győztes szerb csata, ami igazából vesztes volt. A középkori szerb állam megroppanását és későbbi megszűnését eredményezte ugyanis az a tragikus kimenetelű koszovói csata, mely június 28-án, Szt. Vid napján zajlott. A szerbek mindenütt ezen a napon emlékeznek meg elesett fejedelmükről, Lázár cárról, akit halála után a nép hősként és szentként tisztelt. Örültem, hogy a művésznő neve az enyém is. Mintha ellenszere lett volna amannak, a náci kurváénak, ellenszere, mint kígyómarásnak az orbáncfű.

Évek teltek el, mire rájöttem, az általam oly kedvelt művésznő maga a náci kurva.

A botránytól félni és aggódni amiatt, hogy miből fog az ember élni, ez legalább olyan mértékben meghatározója a cselekedeteknek, mint a bátorság, vakmerőség, állhatatosság. A hősök talán semmiben sem különböznek, csak éppen nem abban a pillanatban örökíti meg őket az emlékezet, valamely könyv fejezetei, a történelem, amikor a pénzükért aggódtak vagy a botrány elkerülésén elmélkedtek – kényelmi szempontból. Vagy egyszerűen csak arról van szó, hogy senki sem lehet önmaga maximumán egy életen keresztül. És a hírhedt emberek talán semmiben sem különböznek a hősökötől, csak éppen abban a pillanatban, amikor legjobban arra kellett volna törekedniük, hogy elkerüljék a botrányt, ké-

nyelmi szempontból, a megélhetés miatt vagy kit tudja, milyen egyéb okoknál fogva nem törekedtek arra, hogy elkerüljék a botrányt. Ellenkezőleg.

A második kaszárnya sarkán, ahol naponta megyek el, hiszen arra lakom, áll egy kereszt. Kőből emelték, Jézus teste kályhaezüsstel lefestett finom gipszmunka. A keresztet kovácsoltvas kerítés veszi körül, és mindig van friss virág a Jézus lába előtt kialakított kertecskében. Tavasszal nárciszok, jácintok, húsvét táján barka és tulipán, később orgona, rózsza borítja a kiskertet. Én soha nem gondolkodtam el azon, kiféle-miféle emberek azok, akik feszületet emelnek az utak mentén, családi házak előtti kertrészekben. Valahogy tudomásul vettem a létezésüket és bólintottam, ha elhaladtam előttük, mert ezt tanultam hittanórán tíz éves koromban, de gondolkodni nem gondolkodtam keletkezésük okairól, történetükről. Ott vannak, a mezők füve nyaldossa a keresztet, a pléhből, gipszből mintázott szenvedő alak irányába meghajtjuk a fejünket és már másra gondolunk.

A második kaszárnya sarkán lévő kereszttel sem foglalkoztam ennél tüzetesebben, és ha nem nyílt volna a közelben egy mezőgazdasági bolt, akkor biztos, hogy soha nem is olvastam volna el a kőbe vésett szavakat. Így viszont, a megnövekedett autós forgalom miatt kénytelen voltam többet várakozni a mellékutcában és unalmamban, a bicajom üldögélve kisilabizáltam a kereszt szövegét:

Aki Istenben bízík
az meg nem csalatkozik
bízzál Istenben
minden javadra lészen.

Haverda Boldizsár
és neje
Szoukop Mariska
Szabadkán 1899
Nagyasszony napján

Ha a botrány elkerülése és a megélhetés olyan fontos az emberek életében, hogy ahhoz hangolják cselekedeteiket, ami igaz, magam is megfigyeltem, sőt: saját magamon figyeltem meg, ahogyan átalakultam, simultam a tanárihoz, a barna szekrényekhez is, szinte bocsánatkérően simogattam azokat, bocsájtának meg nekem, hogy undorodtam tőlük, zár nélkül tátongó ajtaiktól, a kollégákat pedig szeretni kezdtem, határozottan éreztem, ahogy nőni-növekedni kezd bennem a megvetés helyén a szeretet – és mindez amiatt, hogy elkerüljem az iskola padlásán talált hulla iránti – állítólagosan felfokozott – érdeklődésem okozta feszültség következményeit, egy esetleges botrányt. És amiatt is, igen, határozottan amiatt is, hogy legyen miből megélnem. Ezen gondolkodtam a mellékutcában üldögélve a bicajomon, várakozva, hogy ritkuljon a forgalom és áthajthassak a ka-

szárnya mellett húzódo és hozzánk vezető utcába, kicsit meg is hatódtam, hogy létezett a világban ilyen bizalom, alapvető hit. Lehet, hogy mindezt nem így gondoltam volna, ha nem vagyok összezavarodva, ha nem kergetik egymást a fejemben kusza gondolatok a saját helyzetemről, a padláson talált hulláról, gyilkosságról és öngyilkosságról, ezzel is álmodtam folyamatosan, véres húscsapatok és fehér lefolyóba csorgó vér. Mintha álarcot öltöttem volna, sminkelni kezdtem, kihúztam a szemem és rúzsoltam a szám, gyöngyöket akasztottam a nyakamba, kivéve az egyetlen fehér gyöngysorom, arra rá se tudtam nézni, mert a hulla vakító és szép, hibátlan fogsorát idézte fel, pontos és részletes kép a fejemben, az aszott fejből kiálló, meredező fogak, mintha sóhajra, segélykiáltásra nyíló szájból bukannának elő, egy félbemaradt ordítást hordoznának magukban. Egy erőszakkal elfojtott ordítást. És mindennek tetejébe a földrajztanár sunyin figyelő tekintete, amitől nem szabadulhattam, azonos napokon voltak az óráink, egymást követték, így alakították ki az órarendet. A rosszindulat és bosszúvágy sárgára színezte a szemét és égnek meredt tőle a haja, vörösseszőke haja. Megpróbáltam elkerülni, szinte már belebújtam az irodalomtanár seggébe, de folyton követett, villogása, ellenem irányuló kacsintásai és grimaszai megmérgezték a napjaimat. A többi tanár – kivéve a zenetanárt és az egyik tornatanárt – lassan kezdett kihátrálni a történetből, úgy láttam, igyekeznek távolabb kerülni a hadjárattól, ami ellenem folyt és amiről már azt sem tudtam, mivel kezdődött, a padláson talált hullával-e vagy a vasárnapi sörözéssel, aminek végkifejlete elől fejfájásra hivatkozva – és nem hazudtam – elmenekültem. Ebben az állapotban hajlamos voltam azt gondolni, hogy a járdára felhajtó autó, ami elől az utolsó pillanatban sikerült elugranom, pontosabban felugranom a kerítés coklijára, csak az én fejemben indult felém, valójában talán egy macskát próbált kikerülni.

Egy macska kerülhetett a sáros autó elé, azért hajtott fel a járdára.

A földrajztanár másnapi csodálkozó tekintetével azonban nem tudtam mit kezdeni. Nem lehetett nem észrevennem, hogy csodálkozik azon, hogy lát engem.

Mondtam anyámnak, hogy elolvastam a kereszten látható feliratot, és nagyon meghatott. Anyám felhúzta a szemöldökét, ő nálam sokkal racionálisabb, csak az időjárással kapcsolatban van néhány fixa ideája, tántoríthatatlan meggyőződése, mindig kivágja az újságból a háromhavi előrejelzést és figyeli a napokat, úgy következik-e az eső, ahogyan a hetilap hátsó borítóján lévő színes ábra jelezte. És ahhoz igazítja az életünket, legalábbis nekem úgy tűnt. Mondta is rögtön, hogy Nagyasszony napja az a Nagyboldogasszony, augusztus 15-e. És hogy annak a napnak az időjárása termésjósló is. Ha a „nagyasszony” fénylik, jó bortermés van kilátásban. A két asszony köze (augusztus 15 – szeptember 8.) varázserejű időszak. Ekkor kell szedni a gyógyfüveket, ki kell szellőztetni a hombárt, a téli holmit, a ruhafélét, hogy a moly bele ne essen. Aztán megnézte a Kalendáriumot és hozzátette: a Nagyboldogasszony az egyházi év legnagyobb Mária-ünnepé. A Nagyboldogasszony elnevezés kizárólag a magyar nyelvben, magyar szóhasználatban

létezik, az egyház e napot hivatalosan Szűz Mária mennybemeneteleként ünnepli. Magyarországon nagy egyházi ünnep annak emlékére, hogy a szent király az országot Szűz Mária oltalmába ajánlotta. Mindez azt mutatja, hogy a Haverdáék nem csak a leggazdagabb szőlőültetvényesek és bortermelők voltak a környéken, hanem hívő emberek is, összegezte anyám. Nem tudtam, hogy Nagyboldogasszony napján emelték a keresztet, ezt nem tudtam. Láthatólag örömmel töltötte el ez a tény, ugyanakkor csóválni kezdte a fejét. Szegény asszony, sóhajtotta és kiment kaprot szedni a tökfőzelékhez.

Ebédnél sem akarta megmondani, miért csóválta a fejét, mire föl sóhajtotta, hogy szegény asszony. És kire gondolt? Máriára?

Kire gondoltál? Máriára? – kérdeztem kitartóan, nem engedtem el a témát, téptem anyámat, mint puli a rongypokrócot, egész délután, de nem volt hajlandó többet mondani. Később persze megértettem az okát, túlságosan féltett, nyilván látta rajtam, mennyire megviseltek az utóbbi hónapok, mintha a feje tetejére állt volna az életem, azt követően, hogy az iskola padlásán megtalálták a hullát. Bizonyára úgy ítélte meg, hogy tollászkodásom, pepecselésem nem közelebb visz Deniszfincshettonhoz, hanem távolabbra lök annak lehetőségétől, hogy rám találjon. És igaza volt, csak akkor még nem fogtam fel. Hosszú volt még az út odáig, hogy ezt belássam. Hosszú és majdnem végzetes. Emellett pedig biztosan gondolt az unokatestvérére is, aki néhány héttel korábban rövid idő leforgása alatt kétszer kísérelt meg öngyilkosságot.

Apám végül megunt nyaggatásom és rövidre zárta a történetet: Máriára, hát persze, hogy Máriára, mondta.

